

HALEP TÜRKMENLERİ (Halk Kültürü Çalışması) ADLI ESER ÜZERİNE AYRINTILI BİR İNCELEME

Erol, Mehmet (2012). *Halep Türkmenleri (Halk Kültürü Çalışması)*, Ankara: Grafiker Yayınları No: 78, 383 s. ISBN 978-975-6355-94-7

İrfan KURUCU*

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Erol tarafından hazırlanan bu çalışma Suriye sınırları içerisinde yer alan, Halep ve çevresinde yaşayan ve *Halep Türkmenleri* adıyla anılan Türkmenlerin halk kültürü üzerine yapılan kapsamlı bir çalışmadır.

Bu çalışma bölgedeki Türkmen kültürü üzerine yapılmış ilk çalışma niteliği taşımaktadır. Daha önce bölgeyle ilgili yapılan çalışmalar genelde tarih alanında yapılmış çalışmalar olarak yer almıştır. (Erol, 2012: 10).

Eser, *Giriş (15-22)*, *Tarihte Halep Türkmenleri ve Günümüzdeki Durumları (23-46)*, *Halep Türkmenlerinde Geçiş Dönemleri (47-149)*, *Halep Türkmenlerinde Halk Edebiyatı (150-314)*, *Diğer Halk Kültürü Konuları (315-332)*, *Sonuç (333-338)*, *Kaynaklar (339-356)*, *Kaynak Kişilerin Listesi (357-360)*, *Dizin (361-366)*, *Sözlük (367-368)* ve *Ekler (369-383)* bölümlerinden oluşan 383 sayfalık bir çalışmadır.

Çalışmanın temeli bir alan araştırmasıdır ve ana kaynağı derlemelerdir. Derlemelerin tamamına yakını bizzat yazar tarafından gerçekleştirilmiş olup, ne şartlar altında yapıldığı, hangi çetin zorluklarla karşı karşıya geldiği de çalışmanın *Önsöz* ve *Giriş* kısımlarında dile getirilmiştir. Anlatılan bu çetin şartlar sonucunda yöreye ait elde edilmek istenen halk kültürü birikimlerinin bir kısmı yazılı metinler üzerinden elde edilmeye çalışılmıştır.

Eserdeki derlemeler, *gözlem* ve *görüşme* yöntemleri ile yapılmıştır. Uygulamalı olan ürünlerde *doğal ortamda pasif katılımcı* olarak *gözlem*, gözlemlerle elde edilen bazı bilgilerle ilgili olarak anlaşılabilen hususlarda ise, *görüşme* yöntemi de kullanılmıştır. (Erol, 2012: 21).

Çalışma dört ana bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm, Türkmenlerin geçmişteki ve günümüzdeki durumları ile ilgili bilgilerin yer aldığı bir bölümdür. Buradaki bilgiler çeşitli bilimsel çalışmaların

* Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, irfankurucu@kilis.edu.tr

derlenmesiyle oluşturulmuştur. Halep Türkmenlerinin tarihi, bölgedeki ilk yerleşim yerleri gibi konulara tarihsel dönemler çerçevesinde yer verilmiştir. Ayrıca, Halep Türkmenlerinin günümüzdeki durumları bağlamında siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan bilgiler bu kısımda yer almıştır.

İkinci bölüm ise Halep Türkmenlerinin geçiş dönemlerini inceleyen bir bölüm olarak yer almaktadır. Doğum, Evlenme ve Ölüm gibi başlıklar altında toplanan bu dönemlere ait uygulamalar, çeşitli alt başlıklara ayrılarak detaylandırılmış ve tasnif edilmiştir. “Tespit edilen uygulamalar; işlevleri, tarihi kökleri, eski-yeni biçimleri, Türkiye ve diğer Türk boylarındaki benzerleri gibi yönlerden değerlendirilmeye çalışılmıştır. (Erol, 2012: 11).

Üçüncü bölümde ise, Halep Türkmenlerinin halk edebiyatı ürünleri incelenmiştir. Bu bölüm kendi içinde *Manzum* ürünler ve *Mensur* ürünler olarak iki alt başlığa ayrılmıştır. Manzum ürünler alt başlığı ise *ferdi şiirler* ve *anonim şiirler* olarak gruplandırılmıştır. Ferdi şiirler kısmında Halepli Türkmen şairlere yer verilmiştir. “Bu şairlere ait şiirler, yakınlarının ellerinde bulunan Arap harfleri ile yazılmış defterlerden derlenmiştir.” (Erol, 2012: 11). Bu defterler hakkında detaylı bir bilgiyi yazar ilerleyen kısımlarda şu şekilde dile getirmiştir. “Türkmenlerin ellerinde dededen, babadan kalma cönklerin fonksiyonunu üstlenmiş şiir defterleri ve kasetler dolaşmakta.” (Erol, 2012: 20).

Bu şairlerin “Geleneksel Türk Halk Şiiri” içindeki yeri ve şiirlerinin genel özellikleri de değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Örneğin *Hacı Hocaisimli* halk şairinin hayatı ve şairliği hakkında çeşitli bilgiler verilip değerlendirmeler yapılmış ve şiirleri de şu şekilde incelenmiştir:

“Şiirlerin 11’li (1,2,3,5,7,10,16,17 numaralı şiirler), 8’li (4,6,8,9,11,12,13,14 numaralı şiirler) ve 15’li (15 numaralı şiir) hece ölçüleriyle yazıldığı görülür. Bu şiirlerin tamamında koşma şeklinin kafiye düzenine uyulmuştur.” (Erol, 2012: 159).

Manzum ürünlerin bir diğer alt başlığı *anonim şiirler* de ise, bölgede örneklerine rastlanan Ağıt, Ninni, Tekerleme, Bilmece türleri değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümün ikinci alt başlığı olan *mensur ürünler* de ise, derlenen masallar, halk hikayeleri, efsaneler, fıkralar, atasözleri ve alkış-kargışlara yer verilmiştir. “Anlatı tarzında olan masallar ve halk hikayeleri üzerine epizot ve motif incelemesi yapılmıştır.” (Erol, 2012: 11).

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise, yörede örneklerine rastlanan diğer uygulamalardan örnekler verilmiştir. Bunlar; oyunlar, halk mutfağı, halk hekimliği, halk hukuku ve giyim-kuşam gibi uygulamalardır.

Sonuç olarak; hassasiyet içeren bir bölgenin, stratejik bir unsuru olan Halep Türkmenlerinin bölgedeki genel durumu, sosyal-ekonomik yapısı ve kültürel unsurlarını büyük çabalar ve emeklerle ortaya koyan bir çalışma meydana getirilmiştir. Derlenen kültürel uygulamalar ve yitip gitmesine engel olunan kültürel taşıyıcılar açısından büyük önem taşıyan, ancak buna rağmen yazarında anlattıklarından anlaşılacağı üzere araştırmacı ve kaynak kişiler açısından belli riskler taşıyan bu çalışma yöreyle ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacak bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Eseri Türk diline ve kültürüne kazandıran, çalışılan alan ve konu bakımından bir ilki meydana getiren Doç. Dr. Mehmet Erol'u kutluyor ve başarılarının devamını diliyoruz.

Kaynaklar:

Erol, Mehmet (2012). Halep Türkmenleri (Halk Kültürü Çalışması), Ankara: Grafiker Yayınları